

Urbánné Mező Júlia

Az ifjúsági munkanélküliség kihívásai
az Európai Unióban

Doktori értekezés tézisei

2017

Szegedi Tudományegyetem
Gazdaságtudományi Kar
Közgazdaságtani Doktori Iskola

Urbánné Mező Júlia

**Az ifjúsági munkanélküliség kihívásai
az Európai Unióban**

Doktori értekezés tézisei

Témavezető:

Dr. Udvari Beáta

Adjunktus

Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar
Pénzügyek és Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Intézete

Szeged, 2017

Tartalomjegyzék

1. A témaválasztás indoklása.....	4
2. A kutatás célkitűzései.....	6
3. Az értekezés felépítése	6
4. Az értekezés módszertana	8
5. Az eredmények összegzése	11
A téziszűzet hivatkozásai.....	13
A disszertáció témaköréhez kapcsolódó publikációk.....	14

1. A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Az elmúlt években, különösen a 2007-2008-as recessziót követően egyre gyakrabban hallhattunk az Európai Unióban az *ifjúsági munkanélküliség* (15-24 éves korosztályt érintő) kérdéséről. A probléma azonban nem új keletű, a válság inkább csak felerősítette. És ahogyan az Európai Unióban, úgy az Amerikai Egyesült Államokban is kiemelt figyelmet szentelnek annak a jelenségnek, hogy az oktatásból kikerülő fiatalok nehezen – vagy egyáltalán nem – találnak maguknak állást. Sőt, a fejlődő országokban is egyre jelentősebb a fiatalok körében a munkanélküliség, így joggal állíthatjuk, hogy globális problémáról van szó.

Bár globális szinten a 25 éven aluliak részaránya a munkanélkülieken belül az elmúlt években fokozatosan csökkent (a 2004-es 41,5 százalékról 2014-ben 36,7 százalékra), még mindig jóval meghaladja azt a szintet, amelyet a fiatalok teljes népességén belüli aránya (16-17 százalék) indokolna (ILO, 2015). Ám a fiatalok munkanélküliségével nem csak azért foglalkoznak a közgazdászok és gazdaságpolitikusok, mert magasabb, mint az idősebbeké, hanem azért is, mert jellemzője, hogy időben elhúzódó, és mert tovagyűrűző hatásai révén nem csak a fiatalokat érinti (Caporale–Gil-Alana, 2014). A fiatalon megtapasztalt munkanélküliség *egyénekre gyakorolt hatásai*, az anyagi és a pszichológiai (egészségi) problémák annál súlyosabbá válnak, minél hosszabb ideig tart a munkanélküli állapot. Kiemelendő a sebhely-hatás, amely a munkanélküliség következtében fellépő jövőbeni foglalkoztatási és bérkilátások romlását jelenti (Mroz–Savage, 2006). Az individuális hatásokból levezethetők az ifjúsági munkanélküliség *társadalmi következményei*: a leterhelt egészségügy és jóléti rendszerek; a bűnözés, ehhez kapcsolódóan a zsúfolt börtönök; a családi problémák; a demokratikus elkötelezettség és a társadalmi részvétel hiánya; a civil társadalom és a társadalmi kohézió gyengülése (Bálan–Bálan, 2012; CDPS, 2001; Eurofound, 2012; Giugni–Lorenzini, 2012). Az ifjúsági munkanélküliség *gazdasági kihatásait* illetően az Eurofound (2012) 153 milliárd euróra becsülte 2011-ben a NEET (nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő) fiatalok éves költségét uniós szinten – ez az EU GDP-jének 1,21 százalékának felelt meg. Emellett a magas ifjúsági munkanélküliség a meglévő erőforrások mobilizálásának hiányosságait tükrözi, és így a gazdaságok versenyképességének csökkenését mutatja (WEF, 2014). Ezek alapján kijelenthető, hogy a hosszú távon is nagymértékben fennmaradó ifjúsági munkanélküliség súlyos makrogazdasági problémákat és politikai kihívásokat eredményezhet.

Az európai fiatalok körében különösen magasnak tekinthető az állástalanok száma: 2007-ben az EU-28-ban 4,2 millió 25 év alatti volt munkanélküli, 2013-ban 5,6 millió, 2016-ra pedig ismét lecsökkent hozzávetőleg 4,2 millióra (Eurostat, 2017). Az Európai Unióban az ifjúsági

munkanélküliség csökkentésére célirányos tagállami foglalkoztatáspolitikai lépések születtek, valamint számos uniós szintű kezdeményezés is létrejött, illetve a korábban is létezők nagyobb hangsúlyt kaptak. Az eddigi tapasztalatok alapján úgy tűnik, hogy nemzeti szinten nagy szerepe van a fiatalokat megcélzó jól megtervezett aktív munkaerőpiaci eszközöknek, valamint az oktatási/képzési rendszer és a munkaerőpiac gyakornoki programokkal történő összekapcsolásának, uniós szinten pedig nagy hangsúlyt kap a mobilitás ösztönzése. Ezekhez az intézkedésekhez több ponton is kapcsolódnak a munkaerőpiaci rugalmasság különböző vetületeivel összefüggő kérdések. Ebből kifolyólag *a doktori értekezés az ifjúsági munkanélküliség és a munkaerőpiaci rugalmasság közötti kapcsolat vizsgálatára helyezi a hangsúlyt.*

A *rugalmas munkapiac* alapvetően olyan piacként jellemezhető, ahol relatíve alacsony mértékű az állami beavatkozás, és a piaci folyamatok határozzák meg a foglalkoztatást az állam vagy a szakszervezet nyomása helyett, továbbá gyakori a részmunkaidős foglalkoztatás (Farkas, 2011; Hárs, 2013; Koncz, 2006). Ebből kifolyólag rugalmas munkaerőpiacon sokkal könnyebb alkalmazni és elbocsátani munkavállalókat. A munkapiaci rugalmasság a munkaerőpiac különböző szereplőire (munkáltató, munkavállaló és munkanélküli) más-más hatást gyakorol. Ami az egyik csoport számára kedvező, sokszor hátrányosan érint másokat. A rugalmasság munkanélküliségre gyakorolt hatását illetően a szakirodalom nem egységes. Az ezredforduló előtt és környékén a rugalmas munkaerőpiacot tekintették kívánatosnak, ám később egyre több kutatás zárult olyan eredménnyel, hogy nem feltétlenül a munkapiaci merevség okozza a magasabb munkanélküliséget (Bell–Blanchflower, 2010; Nickell et al., 2005; Vergeer–Kleinknecht, 2012). Az ellentmondásos eredmények hátterében az állhat, hogy a rugalmasságnak több vetülete van, melyek közül némelyek kedveznek a dolgozni vágyóknak (például megkönnyítik a munkaerő felvételt a vállalatok számára), mások viszont hátrányosan érintik a munkavállalókat (például megkönnyítik a munkáltatók számára az elbocsátásokat).

A hasonló empirikus vizsgálatok értékelésekor ezért szem előtt tartandó, hogy azok eredményeit alapvetően befolyásolja a vizsgálni kívánt országok és a rugalmasság nagyságát kifejező mutatók meghatározása. Az is segítheti a pontosabb következtetések levonását, ha a rugalmasság dimenzióinak egy szűkebb társadalmi csoport foglalkoztatására való hatását vizsgáljuk. Ezért fókuszál a dolgozat az ifjúsági munkanélküliségre. Mivel a munkaerőpiaci rugalmasságnak több különböző vetülete van, nem lehet azt egyetlen mutatóval összefoglalni, ezért a mérésére több indikátor együttesen használatos. Ezeket a *rugalmasság különböző dimenzióit lefedő mutatókat* tartalmazza az 1. táblázat.

1. táblázat A munkaerőpiaci rugalmassághoz kapcsolódó mutatók

Rugalmasság dimenziója	Mutató neve
Bérrugalmasság	Reál minimálbér (medián- vagy) átlagkeresethez viszonyított aránya
	Adóék
Munkaidő rugalmassága	Szakszervezeti szervezettség szintje
	Részmunkaidős foglalkoztatottak aránya a teljes foglalkoztatáson belül
	Nem önkéntesen részmunkaidőben dolgozók aránya a részmunkaidős foglalkoztatottakon belül
	Átlagos heti munkaórák száma a főállásban
Mobilitás	Határozott idejű munkaszerződéssel dolgozók aránya az összes foglalkoztatotton belül
	Női foglalkoztatási ráta
	Munkavállalók védelmével kapcsolatos szabályok
	Közösségi kiadások a munkaerőpiaci politikákra a GDP százalékában

Forrás: saját szerkesztés Urbánné Mező–Udvari (2016, 437. o.) alapján.

2. A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI

A fentiek alapján a doktori értekezés célja annak vizsgálata, hogy kimutatható-e az Európai Unió országaiban szignifikáns kapcsolat a munkaerőpiaci rugalmasság mértéke és az ifjúsági munkanélküliség nagysága között, valamint, hogy azonosítható-e a munkaerőpiaci rugalmasság egyes dimenzióinak generációspecifikus hatása. Az elméleti áttekintés során leszűrt következtetéseink alapján három hipotézist fogalmaztunk meg, amelyeket a kutatás során vizsgáltunk:

Hipotézis 1: Az Európai Unióban a nagyobb rugalmasságú munkaerőpiacokon magasabb a fiatalok foglalkoztatottsága.

Hipotézis 2: Az Európai Unió tagállamaiban nem jelentkezik a munkaerőpiaci rugalmasság generációspecifikus hatása, vagyis a fiatal és az idősebb korosztály foglalkoztatottságát nem befolyásolják eltérő mértékben a rugalmasság különböző dimenziói.

Hipotézis 3: Az Európai Unió tagállamaiban az ifjúsági munkanélküliség nagysága és a munkaerőpiaci politikákra fordított állami költségvetési kiadások összege között nincs egyértelmű kapcsolat.

3. AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE

A dolgozat két nagyobb egységre tagolható. Az első rész (2-5. fejezet) a vizsgált téma elméleti megalapozását adja. A második rész (6. fejezet) saját empirikus elemzésünket mutatja be. A dolgozat ezért a következőképpen épül fel: a második fejezetben általában véve a munkanélküliség jelenségével foglalkozunk, ismertetjük a kapcsolódó fontosabb közgazdasági

elméleteket. A *harmadik fejezetben* a munkaerőpiaci rugalmassággal foglalkozó szakirodalom eredményeit ismertetjük.

A *negyedik fejezetben* kifejezetten a fiatal korcsoportra fókuszálunk. Bemutatjuk az Európai Unióban tapasztalható teljes és ifjúsági munkanélküliség alakulását az elmúlt évtizedekben és kiemelten a válság éveiben. Szakirodalmi forrásokra támaszkodva rövid történeti áttekintést adunk az Unió munkaerőpiacainak jellemzőiről, emellett leíró statisztikai eszközök segítségével illusztráljuk a foglalkoztatottság alakulását az Unióban. Ennek során külön figyelmet szentelünk a fiatal korosztály helyzetének, valamint a 2007-2008-as válság szerepének. Emellett rávilágítunk a fiatalok közötti nagymértékű munkanélküliség egyéni, társadalmi és gazdasági következményeire, melyek súlyossága és időbeli elhúzódása egyértelműen indokolja a témaválasztásunk fontosságát. Ezt követően ismertetjük az ifjúsági munkanélküliség hátterében álló okokat és az ezeket vizsgáló szakirodalom megállapításait, kiemelve a munkaerőpiaci rugalmasság jelentőségét.

Mivel az Európai Unióban a tagállami politikákat kiegészítik az uniós szintű célkitűzések és politikák, ezért fontosnak tartjuk ezek ismertetését is. Ezért a dolgozat *ötödik fejezetében* bemutatjuk azokat az intézkedéseket, amelyeket az Európai Unió közösségi szinten valósított meg vagy tervez megvalósítani a fiatalok foglalkoztatásának növelése érdekében. Ezt követően bemutatjuk hét – valamilyen szempontból kiemelkedően teljesítő – Európai Unió tagállam (Hollandia, Dánia, Németország, Egyesült Királyság, Svédország, Litvánia és Magyarország) sikeres ifjúsági foglalkoztatáspolitikai elemeit, valamint a válság – a fiatalok munkapiaci helyzetére gyakorolt – negatív hatásainak enyhítése érdekében foganatosított lépéseit. Ezen intézkedések jellege és eredményessége megmutatja a munkaerőpiaci rugalmasság és a foglalkoztatottság közötti elméleti összefüggések gyakorlati hasznosításának szükségességét.

A *hatodik fejezetben* ökonometria elemzés (panel regresszió) alkalmazásával arra a kérdésre keressük a választ, hogy a munkaerőpiaci rugalmasság különböző vetületei milyen mértékben hatnak az ifjúsági munkanélküliség alakulására az Európai Unió országaiban. Megvizsgáljuk továbbá a rugalmasság dimenziói, valamint a fiatal és az idősebb korosztályok munkanélküliségi rátái közötti kapcsolatot is, hogy összevethessük az egyes korcsoportok közötti különbségeket. Egyúttal megkíséreljük megállapítani, hogy a munkaerőpiaci politikákra fordított állami költségvetési kiadások mennyiben befolyásolják az ifjúsági munkanélküliség alakulását. A dolgozatot lezáró *hetedik fejezetben* az összegző megállapítások ismertetése során megtörténik a korábban felvetett hipotézisek értékelése.

4. AZ ÉRTEKEZÉS MÓDSZERTANA

A kutatási cél megvalósulása érdekében szakirodalmi elemzést és empirikus elemzést végeztünk. Az elméleti áttekintés során levont következtetések figyelembe vételével három kérdésre kerestünk választ az empirikus vizsgálat során:

1. Mutatkozik-e egyértelmű összefüggés a munkapiaci rugalmasság és a fiatalok (a 15-24 évesek) körében tapasztalható munkanélküliség nagysága között az Európai Unió országaiban? (Tehát a dolgozat első hipotézisét: *„Az Európai Unió tagállamaiban a nagyobb rugalmasságú munkaerőpiacokon magasabb a fiatalok foglalkoztatottsága”* teszteljük.)
2. Mennyiben tér el a munkapiaci rugalmasság ifjúsági munkanélküliségre gyakorolt hatása a teljes vagy az idősebb munkavállalók körében jelentkező munkanélküliségre kifejtett hatásától? (Tehát a dolgozat második hipotézisének helytállóságát teszteljük, amely így szövelt: *„Az Európai Unió tagállamaiban tetten érhető a munkaerőpiaci rugalmasság generációspecifikus hatása, vagyis a fiatal és az idősebb korosztály foglalkoztatottságát eltérő mértékben befolyásolják a rugalmasság különböző dimenziói.”*)
3. Van-e egyértelmű kapcsolat az Európai Unió tagállamaiban az ifjúsági munkanélküliség nagysága és a munkaerőpiaci politikákra fordított állami költségvetési kiadások összege között? (A dolgozat harmadik hipotézise: *„Az Európai Unió tagállamaiban az ifjúsági munkanélküliség nagysága és a munkaerőpiaci politikákra fordított állami költségvetési kiadások összege között nincs egyértelmű kapcsolat.”*)

Az indikátorok és országok kiválasztása

Az elemzés alapsokaságát az Európai Unió 28 tagállama képezi, a vizsgálat időszaka a 2000-2015 közötti 16 év. Az adatok forrása az Eurostat (2017) és az OECD.Stat (2017) adatbázisa. Az alkalmazott indikátorokat a 2. táblázat ismerteti. Az ifjúsági foglalkoztatáshoz kapcsolódóan több mutatót is bevontuk az elemzésbe. Ennek oka, hogy ezek az indikátorok az ifjúsági munkanélküliség más-más szegmensét jelenítik meg, így véleményünk szerint jobban meg lehet ragadni a jelenséget, ha több mutatót figyelembe veszünk.

2. táblázat A vizsgálat dimenziói és indikátorai (és azok forrásai)

Munkaerőpiaci kimenetek		
Fiatalok	ifjúsági (15-24 évesek) foglalkoztatási ráta (%)	OECD
	ifjúsági (15-24 évesek) munkanélküliségi ráta (%)	OECD
	ifjúsági (15-24 évesek) munkanélküliségi arány (%)	Eurostat
	NEET (15-24 évesek) ráta (%)	Eurostat
Teljes munkaerő	teljes foglalkoztatási ráta (%)	OECD
	teljes munkanélküliségi ráta (%)	OECD
Felnőttek	25-54 évesek foglalkoztatási rátája (%)	OECD
	25-54 évesek munkanélküliségi rátája (%)	OECD
Idősebbek	55-64 évesek foglalkoztatási rátája (%)	OECD
	55-64 évesek munkanélküliségi rátája (%)	OECD
Munkaerőpiaci rugalmasság		
Bérrugalmasság	reál minimálbér átlagkeresethez viszonyított aránya (%)	OECD
	adók (%)	Eurostat
	szakszervezeti szervezettség szintje (%)	OECD
Munkaidő rugalmassága	részmunkaidősök aránya az összes foglalkoztatotton belül (%)	OECD
	nem önkéntesen részmunkaidőben dolgozók aránya a részmunkaidős foglalkoztatottakon belül (%)	OECD
	átlagos heti munkaórák száma a főállásban (óra)	OECD
	határozott idejű munkaszerződéssel dolgozók összes alkalmazotton belüli aránya (%)	OECD
Mobilitás	munkavállalók védelmével kapcsolatos szabályok (határozatlan idejű szerződések) (index)	OECD
	munkavállalók védelmével kapcsolatos szabályok (határozott idejű szerződések) (index)	OECD
	aktív munkaerőpiaci politikai kiadások (2-7 kategória) GDP-n belüli aránya (%)	Eurostat
	passzív munkaerőpiaci politikai kiadások (8-9 kategória) GDP-n belüli aránya (%)	Eurostat
Makrogazdasági környezet		
	egy főre jutó GDP (euro)	Eurostat
	GDP-növekedés (láncindexált volumenek, 2010=100)	Eurostat
	fogyasztóiár-index (2005=100)	Eurostat

Forrás: saját szerkesztés.

Az indikátorok kiválasztásakor törekedtünk arra, hogy minél többféle, a rugalmasság mértékét leíró mutatót bevonjunk az elemzésbe, hiszen a szakirodalmi elemzésünk egyik fontos tanulsága, hogy a munkaerőpiaci rugalmasság minden dimenziója hatással lehet a munkapiaci kimenetekre. Ennek megfelelően a 3.2. alfejezetben ismertetett indikátorokat alkalmaztuk. Ezekkel kapcsolatban megjegyezzük, hogy a mobilitás dimenzióján belül a munkavállalók védelmével kapcsolatos szabályok (EPL) mindkét (hagyományos és határozott munkaidejű szerződésekre vonatkozó, az elbocsátással szembeni védelmet kifejező) mutatójára igaz, hogy az olyan index, amely 0-6 közötti értékeket vehet fel, ahol a magasabb érték szigorúbb szabályozást jelent.¹ A GDP-arányos munkaerőpiaci politikákra fordított kiadásokat két

¹ <http://www.oecd.org/els/emp/EPL-Methodology.pdf>

csoporthoz osztva vizsgáltuk: az aktív munkaerőpiaci politikákra (képzés, foglalkoztatási ösztönzők, támogatott foglalkoztatás és rehabilitáció, közvetlen munkahelyteremtés, vállalkozásindítási hajlandóság ösztönzése) fordított kiadásokat, valamint a passzív politikákra fordított kiadásokat (szociális támogatások, segélyek) is.

Végül a makrogazdasági környezet dimenzióját a két kézenfekvő mutató, az egy főre jutó bruttó hazai termék és a GDP-növekedés mellett a fogyasztóiár-index segítségével ragadtuk meg. Hacsak ilyen részlegesen is, de mindenképpen szükségesnek tartottuk a makrogazdaság szerepének elemzését, hiszen ahogyan korábban is láttuk, a gazdasági helyzet értelemszerűen hat a foglalkoztatásra (így a fiatalok foglalkoztatására is).

A vizsgálat módszertana

Tekintettel arra, hogy oksági következtetéseket kívántunk levonni, a vizsgálatához *panel regressziót* alkalmaztunk, amely felfogható keresztmetszeti idősorelemzésként, ahol ugyanazokról az országokról több időpontban végezzük el a megfigyelést (Tarnóczi et al., 2015). Ezen belül a *rögzített hatások modelljét* (fixed effects model) használtuk, amely alkalmas arra, hogy meghatározzuk, hogy a független változók (mint a munkapiaci rugalmasság indikátorai) milyen hatással vannak a függő változó (például az ifjúsági foglalkoztatási ráta) alakulására. „*A fix hatások (FE) modelljének alapfeltételezése, hogy a változók különböznek egymáshoz képest, de időben állandóak. Az együtthatók becslése a legkisebb négyzetek módszerével² történik*” (Kiss, 2017, 104. o.).

A panel regresszió lefuttatásához a Gretl³ programot használtuk. Az egyes országok és/vagy vizsgálati évek esetében fellépő adathiányt (9,89%) *imputációs eljárással* kezeltük (Oravecz, 2008; Sávai–Kiss, 2016; Udvari et al., 2016). Ehhez a MATLAB programot használtuk.

A vizsgálatban használt modellek függő változóit a munkapiaci kimenetek tíz indikátora képezi, a magyarázó változók a rugalmasság és a makrogazdasági környezet indikátorai (2. táblázat). Tekintettel arra, hogy a 2007-2008-as válság rendkívül erős hatást gyakorolt a munkaerőpiaci kimenetekre, úgy véltük, hogy célszerű a 2000-2015-ig tartó 16 éves időszakot egyben és kettébontva is vizsgálni. Így összesen három időszakra futtattuk le a regressziós

² „*A legkisebb négyzetek módszere (LNM) úgy határozza meg a paramétereket, hogy a tényleges és a becsült paraméterrel illesztett modellek négyzetes eltérése, azaz az eltérések négyzetösszege minimális legyen. [...] Az összes lineáris becslőfüggvény közül itt a legkisebbek a becslések standard hibái. S ehhez még azt sem kell feltételezni, hogy az Y [függő] változó normális eloszlást követ*” (Sajtos-Mitev, 2007, 215-216. o.).

³ <http://gretl.sourceforge.net/>

vizsgálatokat: a teljes időszakra (2000-2015), a válság előtti évekre (2000-2006), valamint a válság alatti (és utáni) évekre (2008-2015).

5. AZ EREDMÉNYEK ÖSSZEGZÉSE

A következőkben a dolgozat célja, a megfogalmazott hipotézisek és a kutatás eredményei alapján meghatározott három tézist ismertetjük.

1. tézis: Az ifjúsági munkanélküliség jellemzően az Európai Unió azon országáiban alacsonyabb, ahol nagyobb a bér rugalmasság és munkaidő rugalmasság, vagyis elterjedtebbek az atipikus foglalkoztatási formák.

Vizsgálatunk eredményei egyértelműen alátámasztották, hogy az EU tagállamaiban a munkaerőpiaci rugalmasság bér rugalmasság és munkaidő rugalmasság dimenzióinak növekedése csökkenő ifjúsági munkanélküliséggel párosul, azaz a rugalmasság növelése ezekben az országokban valóban hozzájárul a fiatalok munkapiaci helyzetének javulásához. (A munkapiaci rugalmasság mobilitás dimenziójának ellenben nem ilyen egyértelmű a szerepe.) Más szavakkal, az ifjúsági munkanélküliség jellemzően az Európai Unió azon országáiban alacsonyabb, ahol elterjedtebbek az atipikus foglalkoztatási formák. Ahogyan igaz volt ez a gazdasági válságot megelőző években (2000-2007), úgy a válság alatt és azt követően (2008-2015) is. A vizsgálat korlátja, hogy a foglalkoztatás minőségére vonatkozó megállapítások nem szűrhetőek le belőle.

2. tézis: Bár a rugalmas munkaerőpiacok egyes jellemzői eltérően hatnak a fiatalabb és az idősebb korosztály foglalkoztatására, összességében nem mondható el, hogy a nagyobb rugalmasság valamely korosztályt jelentősen kedvezőbb pozícióba hozná a munkaerőpiacon.

Noha az elméleti megközelítés arra enged következtetni, hogy a fiatalok számára előnyösebbek a rugalmas munkapiacok, mint a felnőtt korosztály számára, empirikus vizsgálatunk ezt nem támasztotta alá. Más szóval, általában véve minden vizsgált korcsoportra (15-24, 25-54, 55-64, valamint 15-64 évesek) igaz, hogy a növekvő munkapiaci bér rugalmasság és munkaidő rugalmasság többnyire javuló munkapiaci kimeneteket eredményez, a mobilitás indikátorainak hatása pedig vegyesnek mondható. Ebben az esetben is érdemes szem előtt tartani, hogy a vizsgálat során a foglalkoztatás minőségét nem vettük figyelembe – így ebben lehetnek eltérések a korcsoportok között.

3. tézis: Az Európai Unió tagállamaiban az ifjúsági munkanélküliség nagysága és a munkaerőpiaci politikákra fordított állami költségvetési kiadások összege között nincs egyértelmű kapcsolat.

Vizsgálataink eredményei szerint a foglalkoztatási rátákra kedvező hatással vannak a (GDP arányában vett) nagyobb összegű aktív munkaerőpiaci politikai eszközökre fordított kiadások, azonban a passzív eszközökre fordított kiadások növekedése növelte a munkanélküliséget. Ez arra enged következtetni, hogy alapvetően nem a ráfordított összeg nagysága a döntő szempont, hanem az alkalmazott munkapiaci eszközök minősége.

A kutatás és *a dolgozat újszerűségét* az adja, hogy aktuális, napjaink gazdaságpolitikai lépéseit meghatározó problémával foglalkozik, elméleti és gyakorlati szemszögből egyaránt. A munkapiaci rugalmasság irodalmán belül mindeddig kevés, kifejezetten a fiatalok foglalkoztatottságára fókuszáló vizsgálat született, ráadásul az évezred elején kialakult gazdasági válság olyan alapvető strukturális problémákra is ráirányította a figyelmet, amelyek módosíthatják a korábban elfogadott elméleti kereteket.

A TÉZISFÜZET HIVATKOZÁSAI

- Bălan, M. – Bălan, G.-S. (2012): Young Labor Market in the Global Crisis. *Hyperion International Journal of Econophysics & New Economy*, 2, 323-332. o.
- Bell, D. N. F. – Blanchflower, D. G. (2010): Youth Unemployment: Déjà Vu? *IZA Discussion Paper* No. 4705, January 2010. (Letöltve: 2015. 01. 29. <http://ftp.iza.org/dp4705.pdf>)
- Caporale, G. M. – Gil-Alana, L. A. (2014): Youth Unemployment in Europe: Persistence and Macroeconomic Determinants. *Comparative Economic Studies*, Vol. 56, No. 4., 581–591. o., <http://dx.doi.org/10.1057/ces.2014.29>
- Eurofound (2012): *NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurostat (2017): *Statistics*. <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- Farkas Beáta (2011): A piacgazdaság intézményrendszere az Európai Unió új tagállamaiban. *Statisztikai Szemle*, 89, 1, 50-76. o.
- Giugni, M. – Lorenzini, J. (2012): Employment Status and Political Participation: Does Exclusion Influence the Protest Behavior of the Young Unemployed? In Andreosso-O'Callaghan, B. – Royall, F. (szerk.): *Economic and Political Change in Asia and Europe*. Springer, Berlin, 179-195. o.
- Hárs Ágnes (2013): Atipikus foglalkoztatási formák Magyarországon a kilencvenes és a kétezres években. *Közgazdasági Szemle*, 60, 2, 224-250. o.
- ILO (2015): *Global employment trends for youth 2015: scaling up investments in decent jobs for youth*. International Labour Office, Geneva.
- Kiss Gábor Dávid (2017): *Volatilitás, extrém elmozdulások és tőkepiaci fertőzések*. JATEPress Kiadó, Szeged. 113 o.
- Koncz Katalin (2006): A felzárkózás elmaradása: a magyar nők munkaerő-piaci helyzete. *Statisztikai Szemle*, 84, 7, 651-674. o.
- Mroz, T. A. – Savage, T. H. (2006): The Long-Term Effects of Youth Unemployment. *Journal of Human Resources*, 2, 259–293. o.
- Nickell, S. – Nunziata, L. – Ochel, W. (2005): Unemployment in the OECD since the 1960s. What do we know? *The Economic Journal*, 115, 500, 1-27. o.
- OECD.Stat (2017): *OECD Statistics*. <http://www.oecd.org/statistics/>
- Oravecz Beatrix (2008): Hiányzó adatok és kezelésük a statisztikai elemzésekben. *Statisztikai Szemle*, 86, 4, 365-384. o.
- Sajtos László – Mitev Ariel (2007): *SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv*. Alinea Kiadó, Budapest.
- Sávai Marianna – Kiss Gábor Dávid (2016): Hiányzó adatok kezelése pénzügyi idősoroknál – afrikai devizaárfolyamok példáján. *Statisztikai Szemle*, 94, 7, 736-756. o.
- Tarnóczi Tibor – Fenyves Veronika – Bács Zoltán – Böcskei Elvira (2015): Versenyképesség és gazdasági etika. Vállalati teljesítmény elemzése panel regresszióval. *Polgári Szemle*, 11, 4-6. http://epa.oszk.hu/00800/00890/00061/EPA00890_polgari_szemle_2015_4-6_705.htm
- Udvari Beáta – Kiss Gábor Dávid – Pontet Julianna (2016): Challenges of Missing Data in Analyses of Aid Activity: The Case of US Aid Activity. *Bangladesh Development Studies*, 39, 1-2, 1-25. o.
- Udvari Beáta – Urbánné Mező Júlia (2015): Az ifjúsági munkanélküliség és a munkaerő-piaci rugalmasság összefüggései az Európai Unióban. *Külgazdaság*, 59, 11-12, 52-78. o.
- Urbánné Mező Júlia – Udvari Beáta (2016): Munkapiaci rugalmasság és ifjúsági foglalkoztathatóság. *Közgazdasági Szemle*, 63, 4, 431-460. o.
- Vergeer, R. – Kleinknecht, A. (2012): Do Flexible Labor Markets Indeed Reduce Unemployment? A Robustness Check. *Review of Social Economy*, 70, 4, 451-467. o.
- WEF (2014): *The Global Competitiveness Report 2014–2015*. World Economic Forum, Geneva.

A DISSZERTÁCIÓ TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

Folyóiratcikkek

Martus Bettina – Urbánné Mező Júlia (2016): A munkahelyteremtés nélküli növekedés és az ifjúsági munkanélküliség kapcsolata. *Külgazdaság*, 60, 5-6, 78-105. o.

Urbánné Mező Júlia – Udvari Beáta (2016): Munkapiaci rugalmasság és ifjúsági foglalkoztathatóság. *Közgazdasági Szemle*, 63, 4, 431-460. o.

Udvari Beáta – Urbánné Mező Júlia (2015): Az ifjúsági munkanélküliség és a munkaerő- piaci rugalmasság összefüggései az Európai Unióban. *Külgazdaság*, 59, 11-12, 52-78. o.

Műhelytanulmányok

Mező Júlia – Bagi Ágnes (2012): Gyors felzárkózás megszakításokkal – a balti államok válságkezelése. In Farkas Beáta – Voszka Éva – Mező Júlia (szerk.): *Válság és válságkezelés az Európai Unió kohéziós országaiban*. Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged, 70-88. oldal.

Csankovszki Kata – Mező Júlia (2012): A görög válság – az euróövezet drámája. In Farkas Beáta – Voszka Éva – Mező Júlia (szerk.): *Válság és válságkezelés az Európai Unió kohéziós országaiban*. Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged, 25-43. oldal.

Faragó Emese – Mező Júlia (2012): A válság meglepetése – Lengyelország. In Farkas Beáta – Voszka Éva – Mező Júlia (szerk.): *Válság és válságkezelés az Európai Unió kohéziós országaiban*. Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged, 106-120. oldal.

Tanulmányok konferenciakötetben

Mező Júlia – Udvari Beáta (2012): The relationship between the European Union and Africa: does China jeopardize it? *Europe in the World Economy Beyond the Sovereign Debt Crisis*. SGH Warsaw School of Economics, Varsó, 1-17. o.

Urbánné Mező Júlia (2015): Az ifjúsági munkanélküliség kezelésének lehetőségei Európa országaiban. In Koncz István – Szova Ilona (szerk.): „Közös tudományos sikerek” X. Ph.D. – „Jubileumi”- Konferencia. Professzorok az Európai Magyarországért Egyesület, Budapest, 124-136. o.

Urbánné Mező Júlia (2015): Ifjúsági munkanélküliség az Európai Unióban: közös probléma? In Székely Csaba (szerk.): *Makrogazdasági döntések – Hálózati szinergiák. Nemzetközi*

tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából, Tanulmánykötet.
Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Sopron, 114-130. o.

Júlia Mező – Ágnes Bagi (2012): Crisis Management in the Baltic States. In Beáta Farkas – Júlia Mező (szerk.): *Crisis Aftermath: Economic policy changes in the EU and its Member States*. University of Szeged, Szeged, 426-439. o.

Júlia Mező – Beáta Udvari (2012): Effects of the debt crisis on the EU-China relations. In Beáta Farkas – Júlia Mező (szerk.): *Crisis Aftermath: Economic policy changes in the EU and its Member States*. University of Szeged, Szeged, 440-455. o.

Konferenciakötet és tanulmánykötet szerkesztése

Beáta Farkas – Júlia Mező (2012) (szerk.): *Crisis Aftermath: Economic policy changes in the EU and its Member States*. University of Szeged, Szeged.

Farkas Beáta – Voszka Éva – Mező Júlia (2012) (szerk.): *Válság és válságkezelés az Európai Unió kohéziós országában*. Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged.